

Олександр Єременко

ДЕНЬ ФІЛОСОФА ВПЕРШЕ БУВ ВІДСВЯТКОВАНИЙ У ЛУГАНСЬКУ В 2001 РОЦІ

Всесвітній день філософії (World Philosophy Day) стає дедалі популярнішим як для сучасної філософської спільноти зокрема, так і для інтелектуальної спільноти взагалі. Це свято було започатковане ЮНЕСКО 2005 року і відзначається щорічно в третій четвер листопада. У різних країнах не лише цей день, але майже весь третій тиждень листопада наповнені різноманітними семінарами, симпозіумами й дискусіями з філософської проблематики. Вважається, що це свято покликане нагадувати всім культурно розвиненим особистостям про велику роль філософії в духовному розвитку людства (хоча, зрештою, про це треба пам'ятати завжди).

Але автор цих рядків ще 2001-го, тобто за чотири роки до рішення ЮНЕСКО, запропонував святкувати День філософа. Виходить, що принаймні в Україні мені належить пріоритет у, так би мовити, «винайденні» цього свята.

Як доказ наводжу свою статтю «Свято, яке інколи з деякими», надруковану в луганській «Нашій газеті» від 8.11.2001. Ось текст цієї статті в моєму перекладі.

СВЯТО, ЯКЕ ІНКОЛИ З ДЕЯКИМИ

Не знаю, як за іншими показниками, але за кількістю свят на душу населення Україна, мабуть, попереду всієї планети. Велика кількість приводів випити і повеселитися в нашому календарі не просто вражає – приголомшує. Не будемо особливо зупинятися на великих релігійних і загальнодержавних святах – це святе. Любитель щось відзначити виявить таку величезну кількість різних свят і всіляких пам'ятних дат, більш-менш рівномірно розподілених по всіх місяцях року, що хоч би який листок календаря він відірвав, рука його мимоволі потягнеться до склянки.

Деякі з професійних свят, з огляду на поширеність і соціальну важливість тієї чи іншої професії, усім відомі й фактично мають статус загальнонаціональних. Серед таких свят – День космонавтики, День слов'янської писемності, День медичного працівника, День шахтаря, День вчителя, День міліції та ін. Розуміючи, що всі роботи хороші, й не бажаючи образити представників інших професій, вкажемо на менш популярні професійні свята. Наприклад, чи відомо вам, що існують День бджоляра, День митної служби, День

© О. Єременко, 2024

працівників лісу, День рятувальника, День податкової служби, День становлення судової влади тощо? Хотілося б пояснити: я зовсім не іронізую, навпаки, я радий за бджолярів, рятувальників і податківців, які мають професійні свята.

Однак давайте ще погортаємо календар. Ми виявимо Всесвітній день боротьби з наркоманією (26 червня). Не плутати зі Всесвітнім днем боротьби з наркоманією та наркобізнесом (1 березня)! 26 червня – тремтіть, наркомани, наркоторговці ж можуть спати спокійно. Не слід також плутати Міжнародний день некуріння (15 листопада) із Всесвітнім днем без тютюну (31 травня): цей останній цілком може відзначити і той, хто затягнувся самокруткою з іншою травою. Є також Міжнародний день води (22 березня), Всесвітній день землі (22 квітня), Міжнародний день викорінення злиднів (17 жовтня).

Можливо, моя пропозиція видасться дещо несподіваною, але здається, вона не просто напрошується з попереднього викладу – вона буквально волає до нашого розуму та серця. **Пропоную встановити День філософа і святкувати його відтепер і повсякчас, і на віки віків!**

Вважаю, не треба багато розводитися про величезну, можна сказати, безпрецедентну культуротворчу роль філософії в історії людства. Усупереч процтвам про «смерть філософії», що нерідко лунають, філософія жила, філософія жива, філософія житиме! А разом із нею житимуть і філософи, любителі «любомудрості», житимуть і відзначатимуть День філософа!

І нехай нам не вказують на День науки (19 травня). На тлі суперечок про неоднозначні взаємини філософії і науки ми вимагаємо для себе окремого дня. Звичайно, ми із задоволенням відсвяткуємо з нашими братами-науковцями День науки (оскільки філософія все-таки частково наука). Але ми із задоволенням запросимо їх на своє, окреме свято (оскільки філософія все-таки – особлива форма знання). Так само як ми із задоволенням приймемо вітання від геологів і рибалок, металургів і працівників торгівлі, танкістів і журналістів, хіміків і митників, туристів і автомобілістів, ну й від дільничних, само собою! Так, філософ – це людина, яка завжди знайде теплі слова для представників перелічених і неперелічених, але не менш чудових професій. Тож якщо хтось нас запросить, ми не відмовимося.

Щодо конкретної дати Дня філософа, то тут залишається привід для широкого обговорення. Здається, ця дата має бути приурочена до будь-якої знакової події в історії. На думку спадають дві такі дати: день страти Сократа і день, коли Агафон влаштував бенкет, описаний у славнозвісному діалозі Платона. Якщо провести відповідні хронологічні дослідження, можна з точністю майже до дня встановити дати цих подій. Наприклад, Сократ був страчений через тридцять днів після суду, що відбувся 9-го чи 10-го числа піанопсіона, який у афінян відповідав жовтню-листопаду. 9-е піанопсіона – це приблизно 23-24 жовтня. Отже, Сократ був страчений десь 23-24 листопада, цю дату й можна вважати Днем філософа.

Якщо ж віддати перевагу більш радісному приводу, то слід відштовхнутися від одного з найславетніших в історії бенкетів. У діалозі «Бенкет» Платон описує свято, яке влаштував драматург Агафон на честь своєї перемоги на драматичних змаганнях 416 року до н.е. Це сталося приблизно 31 березня – 1 квітня, у день, який сам по собі дуже багато значить. Думаю, любителі гумору не образяться, якщо до них приєднаються філософи, і філософи будуть дуже раді приєднатися до гумористів та веселунів. Слово «філософія», як відомо, означає «любов до мудрості», а яка ж мудрість без гумору!

Утім, ми не наполягаємо на наших датах і охоче приймемо більш вдалі, якщо нам вкажуть на них. Хай би які дні ми святкували, але святкувати День філософа розумно і необхідно. А що необхідне, те можливе. І що розумне, те, як відомо, дійсне. Тож нехай буде так, і це буде дуже добре!

Якщо філософи почнуть відзначати своє професійне свято де-факто, воно рано чи пізно буде затверджено де-юре. Отже, пропоную побратимам і співчувальникам дійти згоди з основного питання філософії: коли святкувати День філософа?

Олександр Єременко,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін Луганського
Інституту внутрішніх справ

Хотілось би дещо пояснити стосовно датування страти Сократа. У визначенні цієї дати я помилився. Винесення вироку і страту Сократа розділяють приблизно 30 днів. Напередодні судового процесу на Делос був відправлений корабель зі священним посольством на честь Тесея в пам'ять про його відомий подвиг – вбивство Мінотавра. Вважається, що це посольство відправлялось 7 таргеліона – у день народження Аполлона. Давньоафінському таргеліону відповідає наш травень-червень. Отже, 7 таргеліона – це приблизно 23-24 травня. Поки священне посольство перебувало на Делосі, не можна було нікого страчувати. Таргеліон 399 року до н.е. видався вітряним – вітри перешкоджали кораблю повернутись із Делосу в Афіни. Він повернувся лише через місяць, і наступного дня Сократ випив чашу цикути. Отже це трапилось приблизно 7-8 скірофоріона, тобто за нашим календарем приблизно 23-24 червня.

Я зараз вже не пам'ятаю, звідки при написанні статті 2001 року вигулькнув піанопсіон. Але завдяки цій помилці я запропонував для Дня філософа дату, близьку до запропонованої ЮНЕСКО в 2005-му. Отже, моя помилка виявилася продуктивною, майже символічною.

Утім, хай там що, але луганська філософська спільнота, яку надихнула згадана стаття, відсвяткувала День філософа 24 листопада 2001 року, у суботу. Можливо, я знову помиляюсь, але, наскільки мені відомо, це перше святкування Дня філософа не лише в Україні, але й будь де.

Хотілось би наголосити й на тому, що це свято відбулось в **українському** Луганську, де ще не було ані сепаратистів, ані бородатих «ополченців», ані шаленого

натовпу з вигуками: «Россия, приди! Путин, введи войска!». День філософа, відсвяткований 24 листопада 2001 року, зрозуміло, обійшовся без будь-яких страт... Однак сучасний світ, який роздирається війнами, як і раніше, потребує втіхи філософією.

Одержано / Received 11.10.2023

Oleksandr Yeremenko

The Philosopher's Day was first celebrated in Luhansk in 2001

The report on the first celebration of the Philosopher's Day in Ukraine.

Олександр Єременко

День філософа вперше був відсвяткований у Луганську в 2001 році

Повідомлення про перше святкування Дня філософа в Україні.

Yeremenko Oleksandr, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor of National University "Odesa Law Academy".

Єременко Олександр, доктор філософських наук, професор Національного університету «Одеська юридична академія».

e-mail: alyeremenko@gmail.com
